

**ZRÍNYI MIKLÓS NEMZETVÉDELMI EGYETEM
KOSSUTH LAJOS HADTUDOMÁNYI KAR
HADTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA**

Szabó Miklós nyá. r. alezredes

***TERRORCSELEKMÉNYEK ELHÁRÍTÁSÁNAK
IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI, KÜLÖNÖS FIGYELEMMEL
A POLGÁRI REPÜLÉSVÉDELEMRE***

című doktori (PhD) értekezésésének ismertetése

**ZRÍNYI MIKLÓS NEMZETVÉDELMI EGYETEM
KOSSUTH LAJOS HADTUDOMÁNYI KAR
HADTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA**

Szabó Miklós nyá. r. alezredes

**TERRORCSELEKMÉNYEK ELHÁRÍTÁSÁNAK
IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI, KÜLÖNÖS FIGYELEMMEL
A POLGÁRI REPÜLÉSVÉDELEMRE**

című doktori (PhD) értekezésének ismertetése

BEVEZETÉS

A tudományos probléma megfogalmazása

Meggyőződéssel vallom, hogy a tudományos értékű és igényű munka nem feltétlenül kell, hogy a *spanyolviasz* feltalálását célozza. Ugyanolyan fontos lehet egy ismerethalmaz új, eddig nem ismert szempontok szerint beállítása, rendszerezése, ha úgy tetszik: új dimenzióba helyezése, mely irányból korábban a probléma vagy kutatási téma még nem lett megvilágítva, rendszerezve. Én ezt a célt tűztem ki magam elé.

Az Amerikai Egyesült Államokat 2001. szeptember 11-én ért terrorcselekmény-sorozat sok tekintetben új fejezetet nyitott a terrorizmus elleni harc könyvében. A soha addig nem látott repülésvédelmi szigorítások mellett a terrorizmus elleni nemzetközi fellépés politikai síkra lépett. Megváltozott a nemzetbiztonsági szolgálatok közötti szakmai kapcsolat szintje, és minősége, továbbá az afganisztáni és iraki hadjáratot követő nemzetközi stabilizációs erőfeszítések elegyítik a tradicionális békeművelési elemeket a terrorizmus elleni harc jegyeivel.

Tudományos értekezésemben megpróbáltam nyomon követni a 2001. szeptember 11-e utáni nemzetközi eseményeket abban a reményben, hogy az azóta bekövetkezett nagy horderejű terrorcselekmények egyetlen, folyamatában követhető anyaggá történő összeállítása, rendszerezése során hasznosítható tapasztalatokat ad majd. Ezek, az itt szerzett tapasztalatok adták végül is értekezésem végkövetkeztetéseit. A 2001. szeptember 11-e óta eltelt időszakban – való igaz – nem történt olyan brutális méretű, ezrek életét követelő, újabb tízezrek további életét alapjaiban megváltoztató terrorcselekmény, mint amely az Egyesült Államokban 2001. szeptember 11-én. Voltak azonban az öncélú megtorlás mellett a tömegközlekedésbe vetett társadalmi bizalmat is megingató robbantásos öngyilkos akciók, mint a 2004. február 6-án és augusztus 31-én Moszkvában, a 2004. március 11-én Madridban,¹ vagy a 2005. július 7-én Londonban elkövetett terrortámadások. Megtörtént a *műveleti* területet tekintve olyan felháborító tömeges túszejtés, mint 2002. október 23-26. között a moszkvai Dubrovka Színházban, ahol 763 ártatlant ejtettek foglyul egy kulturális (tömeg)rendezvényen, és volt a túszaikat (kitűzött politikai céljaik elérésének eszközeit) tekintve vérlázító módon kitervelt és kivitelezett terrorakció, mint az észak-oszétiai Beszlan általános iskolájában, ahol gyermekeket ejtettek rabul.

¹ A madridi utólag lett azzá azzal, hogy az elkövetők 2004. április 2-án Leganésben – miután a rendőri erők bekerítették őket – magukkal együtt felrobbantották a rejtékhelyükön felhalmozott robbanóanyagokat, amelynek a különleges erők egyik munkatársa személyében külső áldozata is lett.

Korábbi publikációimban többször utaltam arra, hogy a történelem több esetben ismételte már önmagát. Hogy korai lenne örömnepet ülni egy sikertelen terrorcselekmény után akkor is, ha a párhuzamosan alkalmazott védelmi rendszerek egyike tudatos munkával (értsd alatta: nem a vak szerencsének köszönhetően) még időben megakadályozta a vérontást, s még akkor sem, ha egy effajta, emberiségellenes konspiráció felgöngyölítését követően a felelősöket és kapcsolati rendszerüket rács mögé juttatták.

Mert való igaz: az elhárítás a végrehajtókat ugyan kivonta a megvalósítás további lehetőségeiből, ám az ötlet megmaradt, így ha azt egy másik csoport kivitelezhetőnek tartja (legfőképpen elkerülve az előző hullám hibáit, mely az első csoport tagjai dekonspirációját okozta), akkor mások is megpróbálják majd. Nem szabad megfeledkeznünk a 2006 augusztusi Heathrow „tettenéréses” leleplezéssel záruló eseménysorozatról, amelynek szereplői transz-atlanti repülőjáratokat akartak felrobbantani. Csakhogy ez a fajta szimbolikus tömegpusztítás eredetileg az Egyesült Államokban életfogytig tartó szabadságvesztését töltő Ramzi Ahmed Yousef ötlete volt még 1994-ből. Akkor nem sikerült neki(k), mert hibákat követtek el, amely dekonspirációjukhoz vezetett. 2006-ban a hasonlóan felépített akciót mások próbálták meg elkövetni. Ramzi Yousef volt, aki kilencfős csoportjával először, még 1993. február 26-án egy autóba rejtett nagy erejű pokolgéppel megtámadta a New York-i Világkereskedelmi Központ, a World Trade Center ikerépületeit. A bomba felrobbant az északi toronyház alsó parkolójában, hatan életüket veszítették, további 1042 polgár pedig megsérült. Terveik szerint az északi toronyépület alapját kirobbantva az majd rádől a délire, de ez akkor még nekik nem sikerült. Tíz év sem kellett, s a terv megvalósult – ha másképpen is kivitelezve – mindkét oldalon nagyobb emberi áldozatot követelve is, de végül is megtörtént: ledől (a) két szimbólum. Az egyik szimbólum a lángoló majd összezuhanó ikertornyok képében a nyugati társadalmi forma, a kapitalizmus, a pénzvilág, a globalizáció, stb. jelképe, míg a másik szimbólum Amerika önnön sérthetlenségének hamis mítosza.

Az elmúlt öt esztendő jelentősebb terrorcselekményeit áttekintve megállapíthatjuk, hogy maga a cselekmény típusa, az elkövetők nemzetisége, vallása, neme, motivációja, valamint a célpont kiválasztásának különbözősége ellenére mindnek van egy, a többivel közös nevezője: az egyediség. Ez legfőképpen a kivitelezés módjában vagy új típusú célpont-kiválasztási elméletük tekintetében mérvadó, de valahol mind különleges és (ha negatív dolgokra is lehet e jelzőt alkalmazni) úttörő volt. Nem volt még ilyen! És miképpen a terrorcselekmények megelőzéséért és elhárításáért felelős szervezetek látványos védelmi rendszereikkel sikeresen blokkolják a terrorizmus *számára* ideális célpontokat (a terroristáknak más, kevésbé jelentős, de ezzel egyben kevésbé védett célpont után kell nézniük), úgy az egyes cselekménytípusok rosszindulatú megközelítési útvonalát lezárva akaratlanul nyitunk meg más utakat eddig példa nélkül álló támadási célpontok irányába.

Az általam gyűjtött nyers információhalmaz tudatos és átgondolt irányokból történő rendszerezésével célul tűztem ki, miszerint egy kicsit talán ünneprontóan rávilágítok arra, hogy mennyire tűzoltómunka, amit a világ a terrorizmussal szemben tehet, ha hosszú ideig áztatja magát abban, hogy nem célország. Minden ország az, mert ha a terroristák rájönnek, hogy pl. Kína burmai (Myanmar-i) vagy laoszi nagykövetségét kevésbé védik, mint a tokióit vagy a szöulit, akkor ott fognak terrorcselekményt elkövetni. Ha pedig az eseménynek ráadásul burmai (laoszi) áldozatai is lesznek, akkor már az ország, amelynek területét az akcióhoz felhasználták, amelynek határvédelmi rendszere átjárhatónak bizonyult a fegyverek és robbanóanyagok becsempészését illetően, s amelynek rendvédelmi ereje kevésnek bizonyult a védett objektum megóvására, akkor az ettől fogva célországgá vált. Nem akarok felesleges pánikot kelteni, de fel kell készülni! Időben és hatékonyan!

Fejleszteni és fokozni kell a polgári repülésvédelem hatékonyságát Magyarország nemzetközi repülőterein (ne csak Ferihegyen, vagy Ferihegyen, ne a többi repülőterünk rovására). Fejlesszük, mert a repülőtereinken dolgozó biztonsági *szféra*² komoly szakmai felkészültsége ellenére is van lemaradásunk. De ha Ferihegy bevehetetlen lesz, mert a dekonspiráció (ezen keresztül pedig az akció sikertelenségének) irreálisan magas kockázata miatt egyszerűen nem éri meg onnan induló járatra rászervezni a terrorcselekményt, akkor a terrorizmus súlypontja alkalmilag áttevődhet pl. a debreceni vagy a sármelléki repülőterekre. Ha ezeket a veszélyeztetett pontokat is megerősítjük (és persze a terroristák továbbra is ragaszkodnak éppen hazánk megbüntetéséhez), akkor jön majd a közüzemek működésének a biztonsága vagy más tömegközlekedési járműcsoport megtámadása.

Kutatási célkitűzések

1. A nemzetközi terrorizmus jelenlegi és várható irányainak feltérképezése, a támadások lehetséges meghatározása, egyfajta prognózis felállítása.
2. A hazai repülésvédelem jelenlegi helyzetének áttekintése, értékelése, összehasonlítás a nemzetközi polgári repülésvédelem jelenlegi szintjével, illetve a fejlesztések irányvonaláival.
3. Új, korábban nem alkalmazott repülésvédelmi irányvonalak kijelölése és azok működőképességének vizsgálata hazai és nemzetközi körülmények között. Ilyen a „*megbízható utas*” kategóriájának megfogalmazása és bemutatása.

² Átvitt értelemben: a biztonsági területen dolgozó munkacsoportok halmazát értem.

Kutatási módszerek

Úgy gondolom, hogy doktori értekezésem több szempontból rendhagyó, hiszen kutatott és általam feldolgozott esettanulmányokon keresztül enged bepillantást és következtetések levonását napjaink, valamint a közeli jövő terrorizmusának lehetséges, prognosztizálható irányait illetően. Ezért kutatásomhoz – dolgozatom értékelői szíves belátásának reményében – nem a klasszikus tudományos módszereket, ezek helyett az alábbi kutatási módszereket alkalmaztam:

1. személyes, helyszíni tapasztalatszerzés a hazai repülésvédelem belső szférájában a ferihegyi utasbiztonsági szolgálat segítségével.
2. Rendkívül gazdag személyes, és többször megismételt 37 helyszíni tapasztalatgyűjtés az európai³, afrikai⁴, észak-amerikai⁵, valamint közel-,⁶ közép-⁷ és délkelet-ázsiai⁸ nemzetközi repülőterek utasbiztonsági rendszereinek működését illetően. Ez irányú tapasztalataimról már korábban is cikkeket, tanulmányokat, elemzéseket készítettem, nem egy közülük megjelent könyveimben is.
3. Kiterjedt – főképpen idegennyelvű – szakirodalmi kutatás a nemzetközi terrorizmus releváns nyomtatott és elektronikus forrásirodalmában és adatbázisaiban.
4. Az értekezésben szereplők életrajzi adatainak kutatása és gyűjtése.
5. Személyes helyszíni kapcsolatfelvétel és találkozás Washingtonban Dr. Peter Bergennel, az amerikai CNN hírtelevízió terrorizmus szakértőjével, vezető szakelemzőjével, több, szakmai körökben sikert aratott, az al-Qaida terrorszervezetet, valamint Oszama bin-Ladent bemutató könyv szerzőjével, Közel-Kelet és terrorizmus szakértővel.
6. Az arab világ és a közel-keleti társadalmak helyszíni tanulmányozása az egyiptomi-izraeli határon eltöltött 25 hónap tapasztalataiból táplálkozva. Mint iránytízt, munkakörömből adódóan rendszeresen látogatom Közép-Afganisztánt (Kabul, Mazar-e Sharif, Pol-e Khomri), illetve Egyiptomot (Kairó, El-Gorah, Sharm el-Sheikh), mely területeken folyamatosan jegyzeteket készítek későbbi tudományos munkámhoz, beszámolóimhoz.

³ **Ausztria** (Bécs), **Belgium** (Brüsszel), **Dánia** (Koppenhága), **Ciprus** (Larnaca), **Franciaország** (Párizs Charles DeGaulle), **Görögország** (Athén), **Madeira** (Funchal), **Málta** (Valletta), **Nagy-Britannia** (London Heathrow, Gatwick), **Németország** (Frankfurt), **Olaszország** (Milánó), **Portugália** (Lisszabon), **Románia** (Bukarest) és **Spanyolország** (Madrid).

⁴ **Dél-Afrikai Köztársaság** (Johannesburg), **Egyiptom** (Asszuán, Kairó, Luxor, Sharm el-Sheikh), **Ghána** (Accra), **Marokkó** (Casablanca), **Mozambik** (Beira, Maputo, Pemba), **Zimbabwe** (Harare).

⁵ **Amerikai Egyesült Államok** (Dallas, El Paso, New York, Seattle, Washington), **Kanada** (Kingston, Toronto).

⁶ **Izrael** (Tel-Aviv).

⁷ **Afganisztán** (Kabul), **Bahrain** (Manama), **Egyesült Arab Emírségek** (Dubai).

⁸ **Kambodzsa** (Phnom Penh), **Thaiföld** (Bangkok, U-Tapao).

7. Személyes találkozó és eszmecsere New York, Texas és Washington államok jogalkotói, jogalkalmazói, terrorelhárítási, és ügyészi szféráinak, egységeinek vezetőivel.
8. Hazánkban és az Egyesült Államokban személyes találkozás és irányított konzultáció az amerikai szövetségi bűnüldözési hatóságainak⁹ és a polgári titkosszolgálatok¹⁰ vezetőivel.

Az értekezés felépítése

1. fejezet

Az 1. fejezet két alfejezete egyrészt a terrorizmus definícióját igyekszik megfogalmazni – számba véve a klasszikus terrorcselekmények egyes válfajait – másrészt pedig történelmi áttekintést ad az ún. klasszikus terrorcselekmények érintőleges történetének felelevenítésével.

Kísérletet tesz komponenseire bontani ezen társadalmi-politikai jelenség elkövetési magatartásait és azok egyfajta rendszerezésén keresztül igyekszik közelebb kerülni a pontos megfogalmazáshoz. Sajnálatos módon sok valós személy – akár mint elkövető, akár, mint áldozat – írta bele magát a terrorcselekmények krónikájába, s hogy pontosabbn megérthessük a cselekmény motívumát, az elkövetők motivációját, illetve a célszemélyek kiválasztásának logikáját, ezen fejezet bőséggel tartalmazza az érintett személyek áttekintő jellegű életrajzi adatait.

Értékeli a 2001. szeptember 11-i támadássorozat előtt megvalósított akciókat és párhuzamot von a nemzetközi biztonsági környezet mindenkori helyzete és a támadott célpontok között.

2. fejezet

A 2. fejezet bemutatja a nemzetközi közösség visszhangját, valamint a koalíciós erők szeptember 11-i terrorcselekményre adott katonai válaszlépéseit és azok hátterét Afganisztánban, illetve Irakban. A katonai beavatkozások sorsszerűségét, elkerülhetetlenségét nem vitattam, szükségszerűségét azonban több oldalról támadtam. A háborúk *hozama* is felettébb ellentmondásos: a tálib rezsim kiűzésével és a Hamid Karzai vezette nyugatbarát kormánnyal az Egyesült Államok a mai napig nem volt képes stabilitást teremteni Afganisztánban. Pakisztáni támogatottságú pastu (sok esetben a lakosság soraiból, mindössze egy-egy akcióra verbuvált alkalmi) gerillák folyamatosan támadják a nemzetközi egységeket, míg délen a tálib támogatottság egyre erősödik, s úgy tűnik: a határ túloldalán, Pakisztánban is rendeződnek soraik.

⁹ ATF, DEA, FBI.

¹⁰ Secret Service

Irakban sikerült megdönteni Szaddám Huszein hatalmát, amellyel (illetve az *odavezető úton*: az iraki haderő szétzúzásával) törvényszerűen felborították a térség (Irak-Irán) hatalmi egyensúlyát, másrészt az ország belső stabilitásának szétzilálásával kényszerűen *bebetonozták* Irak területén az amerikai haderőt. Évek óta mindkét háborúnak – természetesen koalíciós győzelemmel – hivatalosan vége van, a szövetséges veszteséglista azonban a mai napig nem végleges, hiszen a harcok látenszen, aszimmetrikus hadviselés (gerillaharc) fomájában továbbra is folynak.

Félő (én legalábbis ezt a véleményt osztom), hogy Afganisztánból, vagy Irakból ezek után a politikai megfontolásból történő hirtelen kivonulás olyan katasztrófát okozna a két ország világméretű terrorizmus-központtá történő átalakulásának valós veszélyével, amely sokkal súlyosabb, mint az állapot, amelynek elkerülés végett a koalíció e két országot megtámadta és megszállta.

A fejezet második fele politikai oldalról bemutatja Pakisztánt, a térség vezető iszlám hatalmát, amely a mai napig nem tette le egyértelműen a voksát a terrorizmus ellen. Az Egyesült Államok kormányát biztosította ugyan támogatásáról – igaz bejelentéséhez jó kalmár módjára ügyesen bevárta Washington *legmagasabb árfolyamon jegyzett* gazdasági-katonai támogatásának ígérését – és támaszpontjait az amerikai-brit légierő rendelkezésére bocsátotta. Ugyanakkor ismeretes, hogy:

- 1). a tálib hatalom és fegyvereseik nagy része Dél-Afganisztán mellett Pakisztánban keresett másodsorban menedéket és ott, az ellenőrizhetetlen balucsisztáni területen szervezte-szervezi újra sorait;
- 2). támogatja, de legalábbis nem tesz az észak-pakisztáni területeken működő terrorista kiképzőközpontok felszámolása ellen. Ismeretes, hogy a 3. fejezetben jelzett londoni pokolgépes merényletek elkövetői is Pakisztánban kapták meg ideológiai és taktikai felkészítésüket a polgári lakosság ellen irányuló 2005-ös öngyilkos merényletükhöz.
- 3). Az Afganisztánban tevékenykedő nemzetközi erők és elemzők jelentős hányada szerint Pakisztánnak nem fűződik érdeke a rendezett Afganisztánhoz. Természetesen az Afganisztánban tapasztalható káosz és instabilitás soha nem lesz Iszlambád hivatalosan is elismert érdeke, ugyanakkor gyanítható, hogy az országban (Afganisztán) élő pastu-gyökerű népcsoportok, az ország területén tevékenykedő nemzetközi szervezetek elleni fel-fellángoló ellenérzésének parazsát is Pakisztán pastu közössége szítja.

A magyar tűzszerész, Kovács Gyula főtörzsőrmester (posztumusz hadnagy) Baghlan-e Jadid körzetében történt tragikus halála is többségében pastuk által lakott területen történt.

Fentiek miatt, ha válaszolnom kellene a disszertáció e fejezet címében feltett költői kérdésre, miszerint van-e középút egy iszlám köztársaság terrorizmushoz való hozzáállása tekintetében, a 3. fejezetből levont következtetések alapján mindenképpen. Pakisztán *ravaszul lavíroz* és egy-egy, a terrorizmus támogat(ott)ságával kapcsolatban felszínre kerülő erősen kétértelmű hozzáállását¹¹ ügyesen ellensúlyozza a 2005-ös londoni merényletek elkövetői titkosszolgálati együttműködéssel történő azonosításával,

Pakisztán persze politikailag nem csak a *mának él, gondol a holnapra is*. Meggyőződésem, hogy az amerikai transzatlanti járatok ellen 2006 augusztusában tervezett terrorcselekmény végrehajtásának – közös brit-pakisztáni titkosszolgálati együttműködés eredményeképpen történt – megakadályozásával Iszlamabád üzent Washingtonnak is, és Londonnak is.

Ebben a burkolt üzenetben az én olvasatomban ez áll: „*a globális biztonságpolitikának szerves része Pakisztán is, függetlenül attól, hogy ki hogy ítéli meg az ország politikáját, vagy miképpen viszonyul hozzá, mint muzulmán nagyhatalomhoz. Atomhatalomként a katonai oldalon, míg titkosszolgálatunk a nyugati partnerekkel történő nemzetközi együttműködésével civil biztonságpolitikai oldalról megkerülhetetlen. Jó velünk számolni, mert hasznos szövetségesek vagyunk, ugyanakkor jó velünk jobban lenni, mert a 2006 augusztusi londoni terrortámadás – ha hagyjuk, hogy bekövetkezzen – még 2001. szeptember 11-e emlékét és veszteségeit is elhomályosítja*”.

3. fejezet

A 3. fejezet egyfajta nemzetközi kitekintésképpen esettanulmányokkal foglalkozik, mert úgy ítélt meg, hogy ennyire részletesen, a háttérkörülményeket és a politikai együttthatókat vizsgálva korábban (a közelmúltban legalábbis) nem jelent meg olyan tanulmány vagy publikáció, amely a 2001. szeptember 11-e utáni terrorcselekményeket egykötetbe gyűjti. Fontosnak tartottam észrevenni, észrevetetni azt az irányt, amely felé a polgári légi közlekedés védelmét szavatoló globális ellenintézkedés kerete a nemzetközi terrorizmust az addigi célpontiválasztás (polgári légi közlekedés veszélyeztetése) szempontjából kimozdította.

Fontosnak tartottam bemutatni, hogy nem csak a könnyebb elhajlás elve érvényesült, de az új célpontok (felszíni vagy föld alatti közlekedés biztonságának veszélyeztetése) kiválasztása mellett NEM tradicionális helyszínek (pl.: közlekedési eszközök, pályaudvarok), hanem egyéb tömegrendezvények kiválasztásával (Moszkva: Dubrovka színház, Beszlán: általános iskola, évnyitó) az elkövetések teljesen új, addig nem alkalmazott irányt vettek.

4. fejezet

A 4. fejezet hazánk polgári repülésvédelmi szintjét igyekszik bemutatni a Ferihegy repülőtér-komplexum utasbiztonsági szolgálatánál e célból tett látogatásom tapasztalatainak leszűrésén keresztül. Noha a korábbi fejezetekben igyekeztem rávilágítani arra a tendenciára, miszerint a repülésvédelmi eljárások és rezsimitézkedések globális összehangolása elterelte a nemzetközi terrorizmus fő csapásirányát a polgári légi közlekedéstől más tömegcélpontok felé, mégis az általam vallott könnyebb elhajlás elve e területen megítélésem szerint felírja a fenti – egyébként igaz – tézist. Ez azt eredményezheti, hogy a nemzetközi terrorizmus eseti jelleggel visszatérhet a polgári légi közlekedéshez, mint célpontozás abban az esetben, ha észleli: hazánkban – az esetleg nem kellő szintre fejlesztett védelmi rendszerek, vagy a nem kellő stratégiai kompatibilitás miatt – esetleg átjátszhatja az utasbiztonsági szintünket. Mindenesetre egy elszánt elkövető mindig akadhat, s biztonsági védelmünket pontosan úgy kell kalibrálnunk, hogy az az egy is fennakadjon a szűrésen.

Fentiek figyelembe vételével a prevenció rendkívüli szerepet kap de az elrettentésre önmagában nem elég szilárd alap, illetve nem lehet EZ az egyetlen védelmi vonalunk. Ezért javasoltam 4. fejezetben – legfőképpen Ferihegy és a többi regionális repülőtérünk rendkívül dinamikus utasforgalmi növekedésére tekintettel – a folyamatos repülésvédelmi fejlesztések nemzetközi szintű figyelemmel kísérését és adoptálását, hogy a második (de szintén nem utolsó) védelmi vonalunk a nemzetközi repülőterek védelmi rezsimjeivel való állandó kompatibilitás legyen.

5. fejezet

Noha az 5. fejezet elsősorban a végkövetkeztetésekre és ajánlásokra épül, abból az elvemből kiindulva, *hogy a terrorizmus a maga által kiválasztott, de megítélésem szerint javarészt az adott országok biztonsági környezete által kijelölt pályán mozog*, ez a fejezet is foglalkozik a lehetséges (hazánkban is alkalmazható) repülésvédelmi ellenintézkedések lehetőségeivel.

¹¹ Ebbe a körbe természetesen bevehető azon tény is, miszerint a Pervez Musarraf kormány titkosszolgálat (erősen

A megítélésem szerint alkalmazható védelmi rezsimitézkedések között elsőképpen említettem egy alapjaiban nem saját ötletet, ám mindenképpen a repülésvédelemre továbbfejlesztett önálló elképzelésemet: a *megbízható utas* kategóriájának bevezetését. Ezen továbbhaladva kidolgoztam az e cél megvalósítását célzó személyi fejlesztési területeket, a megbízható utas azonosítását lehetővé tévő (főképpen) technológia elemeket, a megbízható utasok adatbázisának teljes körű kompatibilitását és a rendszerhez történő globális hozzáférhetőséget. Foglalkoztam e kategória önkéntességen alapuló és felkészítésükhöz rendelhető kérdéskörrel is.

Számba vettem a repülésvédelmi rezsimitézkedésekkel kapcsolatos technikai fejlesztési területeket (ezek között is elsősorban a zártláncú televíziós rendszert), az utas tájékoztatás fontosságát. Foglalkoztam a stratégiai fejlesztési területekkel, a szükségesnek tartott (főképpen repülőtéri) kereskedelempolitikai lépésekkel, valamint további repülésvédelmi teendők szükségszerűségével, nem utolsósorban pedig külső, megbízható közreműködők bevonásával.

Fentiekén túlmenően elméleti síkon továbbra is súlyos problémaként ítélem a nemzetközi terrorizmus hazánkra gyakorolt hatásainak akaratlan elbagatelizálását azzal, hogy elhisszük, elhittjük önmagunkkal és másokkal, hogy hazánk nem célország, amely tendencia – ha mi is elhisszük – könnyen elaltathatja mind a fejlesztésekért, mind pedig a beruházásokért, vagy biztonságpolitikai iránymutatásokért felelős döntéshozók éberségét, veszélyérzetét.

Az anyagom végkövetkeztetéseként fontosnak tartom – mint az új jelenségből fakadó, magam által kreált új kifejezést – a *technorista* fogalmát megemlíteni, amely kategória már régen nem a csak érzelmileg motivált terroristát rejti, hanem a technológiailag felkészült, a kor vívmányait készségi szinten, mi több: esetenként szakértői színvonalon alkalmazó intelligens és rendkívül kreatív ellenséget feltételez.

A terrorizmus sajnos a mai értelemben sok szempontból párhuzamba állítható a hadviseléssel és a titkosszolgálati tevékenységek egyes elemeivel is. Emlékezzünk az „aszimmetrikus hadviselés” katonai terminológiájára, amely a terrorizmus egyik alappilléret, a gerilla-típusú harcmodort állítja szembe a hagyományos hadviseléssel.

A titkosszolgálati munka egyik jellemző ismérve az „alvó ügynökök” alkalmazása, akik évekként egyes akciókat megelőzően beépülnek a célpontként kiválasztott rendszerbe, legyen az egy intézmény vagy akár maga a társadalom.

Ezek az ügynökök közvetlenül az akció előtt, esetleg annak folyamán aktiválják csak magukat, és belülről tesznek kárt a kiszemelt rendszerben, amelynek védelmi elemei már korábban elfogadták és bizalommal viseltetnek az alvó ügynökkel szemben.

Ezt a tendenciát vélem felfedezni a mai terroristák fiatal nemzedékének tevékenységében, akik – lásd pl. a londoni robbantássorozat – második generációs bevándorók, akik elsősorban szüleik, a befogadó társadalom hasznos tagjai, elsőgenerációs bevándorlók mögül sarjadnak. Mindannyian tanult, felsőfokú végzettséggel rendelkező intelligens szakemberek, akik akár társadalmuk hasznára is tevékenykedhettek volna.

6. fejezet

A 6. fejezet foglalkozik az értekezésemben megfogalmazott új tudományos eredményekkel és a hasznosítási területekkel. Új tudományos eredményként a műhelyvitára meghívott szakértői kör az alábbi téziseket fogadta el:

1. ***Összefüggést*** kerestem és ***tártam fel a terrorizmus*** – ismereteim és reményeim szerint Magyarországon ***elsőként – a polgári repülésvédelem*** jelentős mértékű szigorítása utáni új ***fordulatáról*** (értsd: a terrorizmus nem egyenlő a polgári repülésbiztonság elleni támadásokkal) és az így tapasztalt „elhajlás elve” alapján ezt ***rávetítettem hazánk*** – megítélésem szerint: a valóshoz közeli, de legalábbis általam reálisabbnak tartott – ***terrorfenyegetettségére***.
2. A vizsgált időszak terror- és a polgári repülés ellen végrehajtott terrorcselekményeiből, illetve -kísérleteiből, valamint az e területen felhalmozott személyes gyakorlati és nemzetközi tapasztalataimból levonható, új szempontok alapján ***konkrét és elodázhatatlan javaslatrendszer*** ***fogalmaztam meg*** a polgári repülésvédelem terén megvalósítandó személyi, ***technológiai és üzemeltetés-stratégiai fejlesztések vonatkozásában***.
3. A légi közlekedésben rendkívül szűk körben, még csak alapelméleti jelleggel felmerült „megbízható utas” ötletét egyfajta ***védelmi intézkedésként konkrét javaslatot fogalmaztam meg azt a repülésvédelemre adaptálva***, illetve a „megbízható (együttműködő) partnerek” ***bázisának kiszélesítésére*** („szpotterek”).

A szerző a témakörben megjelentetett publikációi

I. Megjelent könyvek

1. Polgári Repülőbalesetek és Katasztrófák Fekete Könyve (1990-2002)

236 oldalas, keménykötésű könyv a SYCA kiadó gondozásában.

Megjelent 3.000 példányban 2002. december 2-án.

ISBN 963 86262 4 0

2. Polgári Repülőbalesetek és Katasztrófák Vörös Könyve (1960-2004)

690 oldalas, keménykötésű könyv az Alexandra kiadó gondozásában. Megjelent 2006. december 6-án.

ISBN 963 370 027 2

3. Jogellenes cselekmények Sárga könyve (1968-2004)

256 oldalas, keménykötésű könyv az Alexandra kiadó gondozásában. Megjelent 2007. december 5-én.

ISBN 963 370 028 0

II. Megjelent cikkek, tanulmányok, szakelemzések

1. „Phnom Penh – Pochentong International (Kambodzsa)”

(Kelet-ázsiai repülőterek I. rész)

(**Repülőtéri Magazin**, 1993/05., 1993. május 28., 16. oldal)

2. „U-Tapao International (Thaiföld)”

(Kelet-ázsiai repülőterek II. rész)

(**Repülőtéri Magazin**, 1993/08., 1993. augusztus 16., 22. oldal)

3. „Pemba (Mozambik)”

(Afrika déli repülőterei)

(**Repülőtéri Magazin**, 1994/8., 1994. augusztus 15., 26. oldal)

4. „Terrorizmus a polgári légi közlekedésben”

(Átfogó elemzés – Terrorizmus, polgári repülésbiztonság)

(**Belügyi Szemle**, 1999/12. szám, 1999 december, 132. oldal)

5. „Az ejtőernyős géprablás”

(Esettanulmány a Northwest Airlines repülőgépének 1971. november 24-i jogellenes hatalomba kerítéséről)

(**Aero Magazin**, 2000/4., 2000 április, 64. oldal)

6. „Tragédia Lockerbie felett”

(Esettanulmány a Pan Am repülőgépe ellen 1988. december 21-én elkövetett szabotázsakcióról)

(**Aero Magazin**, 2000/6., 2000 június, 62. oldal – független szerzőtárs: Háy György)

7. „Leszállás Mogadishuban”

(Esettanulmány a Lufthansa repülőgépének 1977. október 18-i jogellenes hatalomba kerítéséről)

(**Hadtudomány**, 2000/04., 2000 december, 124. oldal)

8. **„Egy hónap távlatából”**
(Esettanulmány a 2001. szeptember 11-i New Yorkot és Washingtonot ért terrortámadásról)
(**Honvéd Altiszti Folyóirat**, XIII./4. szám, 2001 november, 23. oldal)
9. **„Zárszámadás 2000”**
(A 2000-es esztendő repülőgép balesetei, katasztrófái - összefoglaló)
(**Magyar Szárnyak**, XXIX./29. szám, 2001. 188-191. oldal)
10. **„Entebbe ostroma”**
(Esettanulmány az Air France 1976. június 27-én Entebbébe térített járatáról)
(**Hadtudomány**, 2002/01., 2002 március, 94-99. oldal)
11. **„A SriLankan flotta pusztulása”**
(Esettanulmány a 2001. július 24-i colomboi Bandaranaike repülőtér elleni terrortámadásról)
(**Honvéd Altiszti Folyóirat**, XIV./1. szám, 2002 január, 16-18. oldal)
12. **„A libanoni légiflotta elpusztítása”**
(Esettanulmány az izraeli hadsereg 1968. december 28-i katonai megtorlóakciója Bejrútban)
(**Honvéd Altiszti Folyóirat**, XIV./2. szám, 2002 május, 14-20. oldal)
13. **„Élethelyzetek...” („Rendhagyó beszámoló egy nemzetközi kontingens kultúrközi tapasztalatairól”)**
(Egyetemi tanulmány a Sínai-félszigeten szerzett nemzetközi kulturális tapasztalatokról)
(**Humán Szemle**, XVIII. évfolyam 2. szám, 2002/2, 81-96. oldal)
14. **„Újabb Fekete Szeptember”**
(Átfogó elemzés – New York, Washington, Somerset 2001. szeptember 11.)
(**Belügyi Szemle**, 2002/6-7. szám, 2002 augusztus, 215-238. oldal)
15. **„Dawsons Field – volt egy sikertelen géprablás is”**
(Esettanulmány az 1970. szeptemberében végrehajtott repülőgép-eltérítési láncról.)
(**Honvéd Altiszti Folyóirat**, XIV./4. szám, 2002 november, 27-32. oldal)
16. **„A Trans World Airlines (TWA) elleni terrorcselekmények a 80-as években – I. rész”**
(Az 1985. június 18-án végrehajtott TWA repülőgép-eltérítés esettanulmánya)
(**Honvéd Altiszti Folyóirat**, XV./2. szám, 2003 július, 14-17. oldal)
17. **„A Trans World Airlines (TWA) elleni terrorcselekmények a 80-as években – II. rész”**
(Az 1986. április 2-án végrehajtott TWA repülőgép elleni szabotázsakció esettanulmánya)
(**Honvéd Altiszti Folyóirat**, XV./4. szám, 2004 január, 20-22. oldal)
18. **„Hová tűntél kis elefánt?”**
(Történelmi cikk a nigériai nemzeti légitársaságról (Nigeria Airways))
(**Aviator – független nemzetközi repülési szaklap**, 39. szám, 2005 január, 70-73. oldal)
19. **„Megakadályozhatták volna...”**
(Csecsen terrorista akciók az Aviaexpress és a Siberia Airlines repülőgépei ellen 2004. augusztus 24-én)
(**Aero Magazin** VII. évfolyam, 1. szám, 2005 január, 68-69. oldal).

20. **„Megakadályozhatták volna...”**
(Csecsen terrorista akciók az Aviaexpress és a Siberia Airlines repülőgépei ellen 2004. augusztus 24-én)
(**Aviator – független nemzetközi repülési szaklap**, 40. szám, 2005 március, 72-73. oldal).
21. **„Zárszámadás 2004 – I. rész”**
(A 2004-es esztendő repülés védelmi, repülés biztonsági szempontból történő összefoglalója)
(**Aviator – független nemzetközi repülési szaklap**, 40. szám, 2005 március, 74-77. oldal)
22. **„Kereskedelmi és beruházási érdeklődések”**
(Egyetemi tanulmány, elemzés: a Délkelet-anatóliai Projekt /GAP/ és a szudáni Hamdabgát)
(**Új Honvédségi Szemle**, 2005/3. szám, 2005 március, 23-35. oldal)
23. **„Az AI182-es járat katasztrófája”**
(Esettanulmány az Air-India repülőgépe ellen 1985. június 23-án végrehajtott szabotázsakcióról.)
(**Honvéd Altiszti Folyóirat**, 2005/1 szám, 2005. április, 15-19. oldal)
24. **„Zárszámadás 2004 – II. rész”**
(A 2004-es esztendő repülés védelmi, repülés biztonsági szempontból történő összefoglalója)
(**Aviator – független nemzetközi repülési szaklap**, 41. szám, 2005 május-június, 74-77. oldal)
25. **„Levegőben a legnagyobb”**
(Az Airbus 380-as típusbemutatója)
(**Aviator – független nemzetközi repülési szaklap**, 42. szám, 2005 július-augusztus, 18-21. oldal)
26. **„Máltán a Mississippi”**
(A KLM 747-esének eltérítése 1973. november 25-én)
(**Honvéd Altiszti Folyóirat**, 2005/4 szám, 2006. január, 24-27. oldal)
27. **„Haza-felé”**
(A szlovák csapatszállító An-24-es 2006 januári, Hejce melletti katasztrófája)
(**Honvéd Altiszti Folyóirat**, 2006/1 szám, 2006. január, 14-18. oldal)
28. **„Ellentámadásban a Boeing: Worldliner”**
(A Boeing 777-240LR típusbemutatója)
(**Aviator – független nemzetközi repülési szaklap**, 43. szám, 2006 március, 24-27. oldal)
29. **„Borús augusztus”**
(2005 augusztusának repülésbiztonsági elemzése).
(**Aviator – független nemzetközi repülési szaklap**, 44. szám, 2006 április, 48-50. oldal)

30. **„Haza-felé – a vizsgálat tükrében” – német nyelven (Auf dem Heimweg)**
(A szlovák csapatszallító An-26-os 2006 januári, Hejce melletti katasztrófája)
(**Aviator Europa – német repülési szaklap**, 2006 május, 10-11. oldal)

31. **„A magyar rendvédelmi erők szerepe a nemzetközi béke és stabilitás megteremtésében”**
(Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Nemzetközi Oktatási Központ 120 oldalas kötetében társszerzőként, felelős szerkesztőként – kiadás alatt)

Szakmai-tudományos életrajz

Név, születési év: Szabó Miklós, 1966

Végzettség, szakképzettség:

- 1988 BM Tartalékos Tisztképző Iskola (BM TTI)
- 1990 Rendőrtiszti Főiskola (RTF)
- 1998 Nemzetközi Rendészeti Akadémia (ILEA)
- 2004 Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem
- 2007 Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem
– Hadtudományi Doktori Iskola

Jelenlegi munkahely:

Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Nemzetközi Oktatási Központ
1126. Budapest, Böszörményi út 21.

Szakmai beosztások:

- 1986-1988 BM Tartalékos Tisztképző Iskola – hallgató;
- 1987-1990 Rendőrtiszti Főiskola – hallgató;
- 1990-1993 Nemzetbiztonsági Hivatal, Terrorelhárítási Főosztály (később Igazgatóság, majd Főigazgatóság) – kiemelt főoperatív tiszt;
- 1993-1996 ORFK Repülőtéri Biztonsági Főigazgatóság Bűnügyi Osztály – kiemelt főnyomozó;
- 1993 Kambodzsa külszolgálat – nemzetközi nyomozócsoport vezető, kerület parancsnok-helyettes;
- 1994 Mozambik külszolgálat – ügyeletes tiszt, tartományi kommunikációs parancsnok-helyettes;
- 1995-1996 Egyiptom külszolgálat – MFO magyar kontingens parancsnok-helyettes, FMPU katonai-rendész alegység szakmai vezetője;
- 1996-2000 ORFK Repülőtéri Biztonsági Szolgálat Parancsnoki Törzs – nemzetközi polgári repülésbiztonsági összekötő tiszt, Titkársági Alosztály vezetője, osztályvezető-helyettes;
- 2000-2001 Nemzetközi Rendészeti Akadémia (ILEA) – Magyar Titkárság, osztályvezető;
- 2001-2002 MFO magyar kontingens parancsnok-helyettes, FMPU katonai-rendész alegység szakmai vezető
- 2002- BM (IRM) Nemzetközi Oktatási Központ Továbbképzési és Koordinációs Osztály vezető-helyettes.

Egyesületi tagság:

2006-tól Békefenntartók Bajtársi Közhasznú Egyesülete – nemzetközi kapcsolatokért felelős alelnök